

Tiina Tambaum: naised ei mõista vanu mehi

04.detsember 2019

Postimees / Meie Eesti

Tiina Tambaum TALLINNA ÜLIKOOLI TEADUR

<https://leht.postimees.ee/6841572/tiina-tambaum-naised-ei-moista-vanu-mehi>



Vanemaealiste meeste vajadustest ja nende hooletusse jätmisest Tartu senioride organisatsiooni näitel kirjutab TLÜ Eesti demograafia keskuse teadur, haridusgerontoloog Tiina Tambaum.

Juulis teatas Tartu linnavalitsus, et kolib pensionäride organisatsiooni Kodukotus tegevuse Staadioni 48 majast välja, uutesse ruumidesse Viljandi maanteel. See ei tulnud Kodukotuse juhatusele uudisena, küll aga paljudele selle 800 liikmest. Seniormeeste klubi 120 liiget olid need, kes avalikult protestima hakkasid.

Miks Kodukotuse küüditamine ei ole tark tegu? Nimelt oli organisatsioonil vanades ruumides kasutada kokku 800 ruutmeetrit, pärast kolimist peab hakkama saama 350ga, ning juhatuse liige Malle Salk oli veendunud, et «mõistlikult talitades on see kõik võimalik». Teine asjaolu, mida tuleb tähele panna, on uus asukoht – see on linna teises otsas, tegelikult lausa linnast väljas.

Eakaid on aina rohkem. Selle asemel, et ruume kitsamaks tõmmata, peaks neid hoopis laiendama. Kodukotus ja teised sarnased on ühendused, mille eesmärk on kujundada ja säilitada aktiivset eluhoiakut ning laiendada suhtlemisvõimalusi. Aktiivse eluhoiaku tunnus on regulaarsus. Kui me tahame harjumusi luua ja säilitada, peavad tingimused olema ligidal ja ligipääsetavad.

Vanemate meeste kaasamise üks põhireegel on paindlikkus ajas ja tegevustes, mis annab võimaluse meestel ise otsustada, millal nad mida teevad.

Kahjuks ei ole kohalikud omavalitsused kohustatud toetama vanemaealiste aktiivsust. Neil on kohustus aidata inimest elutähtsate vajaduste rahuldamisel, kuid mitte häda ja viletsuse ennetamisel. Samas on just kohalik omavalitsus see, kes saab luua võimalused, et kodune inimene ei vajaks üksilduse musta auku, püsiks füüsiliselt vormis ja saaks ise teha endast oleneva, et abi ja hooldamist kunagi vaja ei läheks.

Miks ei saa tõsiselt võtta väidet, et 350 ruutmeetril «on võimalik» korraldada kõike seda, mida siiani 800 ruutmeetril? Juhatus oli teinud panuse tegevuste ja huviklubide oskuslikult koostatud graafiku peale. Et kui ringiajad korralikult klappima panna, siis ükski senistest tegevustest «tunniplaanist» välja ei jää.

Mul on pikk kogemus vanemate meeste sotsiaalse aktiivsuse uurimisel. Mina kui naine usun, et Kodukotuse naissoost juhatus võis graafiku lahenduse välja pakkuda siiralt. Ainult et seda, mida ise loomulikult pead, ei saa küsimata üle kanda teistele. Nii Eesti kui välisuuringud osutavad vanemate meeste kaasamise ühele põhireeglile – paindlikkus ajas ja tegevustes, mis annab võimaluse meestel ise otsustada, millal nad mida teevad. See, et saab kella vaatamata sisse astuda ja midagi ette võtta, on motivatsiooni alus ning koostöö eeldus. Kujutage ette, kui oleks piiratud kohvikute-restaurantide arv ning kasutada saaks neid ainult lauda kindlaks päevaks ja kellaajaks ette tellides. Seega oli Tartu seniormeeste protest ruumide vastu, kus saab tegutseda ainult täpse graafiku alusel, ette teada.

Avatud uste põhimõte omasuguste seas, kus puuduvad ranged formaalsed reeglid, on ainus lahendus meeste üksilduse murdmiseks (vt nt PM 28.08). Kohvikutes, parkides, spordisaalides ja teistes avalikes ruumides vanemal inimesel tutvusi ei teki, need paigad on head siis, kui tutvus on juba välja kujunenud.

Kohvikutes, parkides, spordisaalides ja teistes avalikes ruumides vanemal inimesel tutvusi ei teki, need paigad on head siis, kui tutvus on juba välja kujunenud.

Lisaks jäid mehed ilma võimalusest mängida korraga mitmel laual koroonat, lauatennist ja piljardit. Uutes ruumides pole koridore sisepetanki ega Mõlkky jaoks. Meeste senine tegevus 360 ruutmeetri peal tuli kokku pakkida 60-le. Õueala uue hoone juures üldse puudub ja nii jäävad ära korvpall, ketasgolf, orienteerumismängud, saapaviskamine.

Need mängud võisid Kodukotuse naisjuhatusele tunduda «hullumaja liivakastina», mida on kerge väarikast tunniplaanist välja jätta. Haridusgerontoloogiat tundvad inimesed aga teavad, et mehi tõmbab kaasa võimalus tunnetada tulemust. Lisaks saab võistelda, ja see veab mehe kodust välja.

Euroopas peetakse edukaks vananemiseks aktiivsena püsimist. See tähendab töötamist, kuni on jaksu ja võimalust, kui töötada ei saa, siis ühiskonda panustamist mittepalgalises vormis, ja kui ka seda ei saa, siis panustamist iseenda iseseisvasse toimetulekusse.

Aktiivsena vananemise seisu ja potentsiaali mõõdetakse indeksiga. Eesti indeks on Euroopas kõrgel üheksandal kohal. Kui aga vaadata indeksi komponente eraldi, siis näeme, et üles veab seda tööhõive teine koht, samas sotsiaalses kaasatuses ja ise toimetulekus oleme lõpukümnes.

Kui arvud ja mõisted jäävad kaugeks, mõtleme inimlikumalt. Kuidas mõjub Mari ja Indreku töövõimele see, kui nende isa on pidevalt jõuetu ja morn, võrreldes sellega, kui isa saab valmistuda piljarditurniiriks? Kuidas meile meeldib, kui lapselaps pingutab vestelda vanaisaga teemal, mis asi on roospõletik, selle asemel et minna koos koroonat mängima?

Kui Tartu Seeniormeeste Klubi 2009. aastal Staadioni tänavale kolis, oli neid 24, nüüd 120 meest. See näitab, milleks on vanemad mehed ise võimelised, kui on olemas ruumid, mis ei pigista. Aktiivsena vananemine on ühiskonnale majanduslikult kasulik, ilma organiseerunud vanemate inimesteta ei teki sidusat kogukonda, aktiivsus pakub rõõmu nii kogemustega kui algajale vananejale. Tartu juhtum on näide oskamatuses arvestada ealiste vajaduste ja sooliste erinevustega väljaspool hoolekande mõtteruumi.